

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.]
Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY
EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
BÝVALÁ DRUHÁ SEKCE

VĚC PEDOVIČ proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 27145/03)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

18. července 2006

*Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.
Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.*

Ve věci Pedovič proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

I. CABRAL BARRETO,

K. JUNGWIERT,

V. BUTKEVYCH,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI,

E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci*,

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 27. června 2006,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 27145/03) směřující proti České republice, kterou dne 23. srpna 2003 podal Soudu chorvatský občan pan Nenad Pedovič („stěžovatel“), na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupuje paní K. Veselá-Samková, advokátka zapsaná u České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec, pan V. A. Schorm.

3. Stěžovatel zejména namítá, že řízení o výkon rodičovské zodpovědnosti nebylo vedeno v přiměřené lhůtě a že došlo k zásahu do jeho práva na respektování rodinného života v důsledku nezajištění výkonu jeho práva na styk s dítětem.

4. Stížnost byla přidělena druhé sekci Soudu (článek 52 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). V souladu s článkem 26 odst. 1 Jednacího řádu byl v rámci této sekce ustaven senát (článek 27 odst. 1 Úmluvy) k projednání případu.

5. Soud dne 1. listopadu 2004 pozměnil složení svých sekcí (článek 25 odst. 1 Jednacího řádu). Věc byla přidělena takto obměněné druhé sekci (článek 52 odst. 1 Jednacího řádu).

6. Rozhodnutím ze dne 6. prosince 2005 Soud prohlásil stížnost za částečně přijatelnou.

7. Vláda předložila písemné stanovisko k věci samé, zatímco stěžovatel tak neučinil (článek 59 odst. 1 Jednacího řádu).

8. Dne 14. března 2006 se v Paláci lidských práv ve Štrasburku konalo veřejné ústní jednání (článek 59 odst. 3 Jednacího řádu), kterého se zúčastnili:

– za vládu pan V. A. SCHORM, *zmocněnec*,

paní E. PETROVÁ,

pan R. BARINKA,

paní I. ŠVEHLOVÁ,

paní M. MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, *konzultanti*,

– za stěžovatele

paní K. VESELÁ-SAMKOVÁ, právní zástupkyně.

Paní Veselá-Samková a pan V. A. Schorm přednesli Soudu svá stanoviska a odpovědi na otázky soudců.

9. Soud dne 1. dubna 2006 pozměnil složení svých sekcí (článek 25 odst. 1 Jednacího řádu). Tuto stížnost však nadále projednával senát bývalé druhé sekce ve složení, v jakém zasedala před výše uvedeným dnem.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

10. Stěžovatel se narodil v roce 1946 a bydliště má v Praze.

11. V roce 1992 se z manželství stěžovatele s R. P. narodil P. P.

12. V lednu roku 1996 R. P. stěžovatele opustila pro velmi napjaté vztahy, které mezi nimi panovaly. V březnu téhož roku si s sebou odvedla syna, se kterým jí stěžovatel neumožňoval se stýkat.

13. V květnu 1996 stěžovatel odvedl dítě z bydliště R. P. a odcestoval s ním do Chorvatska. Při ústním jednání před Soudem uvedl, že chtěl vzít dítě k moři k prarodičům a že několikrát R. P. pozval, aby za nimi přijela.

14. Trestní oznámení, které v březnu 1998 podala R. P. a v němž poukazovala na to, že stěžovatel neplní předběžné opatření, kterým jí bylo dítě svěřeno do výchovy, bylo dne 27. května 1998 odloženo z důvodu, že nebyla využita opatření předvídaná občanským soudním řádem.

15. V říjnu roku 1998 se R. P. vydala hledat syna do Chorvatska. Tam jej našla u cizích lidí a odvedla jej s sebou do České republiky. Od té doby žije dítě s ní. Dle sdělení vlády nezletilý po svém návratu z Chorvatska uvedl, že byl zavřen v bytě a stěžovatel jej bil.

Předmětné řízení

16. Dne 17. ledna 1996 podal stěžovatel k Obvodnímu soudu pro Prahu 4 návrh na úpravu rodičovské zodpovědnosti vůči P. P.

17. Soud dne 13. února 1996 zamítl návrhy rodičů, v nichž se každý z nich domáhal vydání předběžného opatření za účelem svěřením dítěte do vlastní výchovy. Městský soud v Praze dne 23. dubna 1996 toto rozhodnutí zrušil s odůvodněním, že vztahy mezi rodiči jsou velmi konfliktní.

18. Ve dnech 25. března a 7. června 1996 se konala ústní jednání.

19. Dne 28. června 1996 vyhověl soud návrhu R. P. a vydal předběžné opatření, na jehož základě jí dítě bylo svěřeno do výchovy. Dle názoru soudu toto opatření plně odpovídalo zájmům nezletilého, jehož bydliště se měnilo v závislosti na vůli rodičů. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 21. října 1997, poté co městský soud dne 29. srpna 1997 zamítl odvolání stěžovatele. Ačkoli uvedený soud konstatoval, že je nutné stabilizovat výchovné prostředí nezletilého, a nařídil stěžovateli, aby dítě předal matce, ten se tomuto

rozhodnutí nepodrobil a ponechal si dítě v Chorvatsku až do doby, kdy si jej R. P. přijela v říjnu 1998 vyzvednout.

20. Stěžovatel z Chorvatska nereagoval na předvolání k ústním jednáním nařízeným na 8. července, 7. října, 9. prosince 1996, 10. února a 12. března 1997.

21. Dne 26. srpna 1997 požádal soud prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti příslušný soud v Chorvatsku, aby provedl výslech stěžovatele a prošetřil životní poměry dítěte. Chorvatské Ministerstvo spravedlnosti zaslalo dne 28. prosince 1998 protokol o výslechu stěžovatele, který byl proveden dne 11. března 1998.

22. Dne 19. března 1998 podala R. P. návrh na výkon rozhodnutí ze dne 28. června 1996.

23. Řízení o rozvod manželství, které R. P. zahájila dne 6. května 1996, bylo dne 1. prosince 1998 přerušeno do doby, než bude vydáno konečné rozhodnutí v řízení o úpravu rodičovské zodpovědnosti.

24. Na ústním jednání konaném dne 8. prosince 1998 v přítomnosti stěžovatele vydal soud předběžné opatření, kterým mu přiznal právo stýkat se se svým synem každou druhou sobotu odpoledne v přítomnosti R. P. Na základě odvolání obou rodičů městský soud toto rozhodnutí dne 22. února 1999 zrušil.

25. Z ústního jednání nařízeného na 2. února 1999 se rodiče omluvili; vyslechnuti byli na jednání konaném dne 8. června 1999. Při této příležitosti soud konstatoval naléhavou potřebu rozhodnout o úpravě rodičovské zodpovědnosti.

26. Dne 17. června 1999 vznesl stěžovatel námitku podjatosti soudkyně pověřené projednáváním případu a žádal o urychlené rozhodnutí o styku se synem. Dne 24. srpna 1999 městský soud rozhodl, že soudkyně není vyloučena z projednávání věci.

27. Již následujícího dne po jednání konaném dne 4. listopadu 1999, na které se stěžovatel nedostavil, soud ustanovil znalce k posouzení vztahů mezi rodiči a nezletilým. Stěžovatel podal odvolání, které bylo dne 30. prosince 1999 odmítnuto jako nepřipustné.

28. Dne 24. listopadu 1999 podal stěžovatel proti soudkyni novou námitku podjatosti.

29. Dne 3. března 2000 zaslal stěžovatel soudu prohlášení, ve kterém souhlasil se svěřením syna do výchovy R. P. a zároveň žádal o úpravu styku.

30. V době od 14. dubna do 12. července 2000 se rodiče a nezletilý zúčastnili čtyř terapeutických setkání zorganizovaných ve specializovaném středisku.

31. Dne 26. června 2000 byl vypracován posudek z oboru psychologie.

32. Při soudních jednáních ve dnech 5. října a 2. listopadu 2000 soud vyslechl rodiče a znalce.

33. Ve dnech 23. ledna a 19. února 2001 podal stěžovatel dva návrhy na vydání předběžného opatření ve věci jeho styku s dítětem. Dne 16. února 2001 podal návrh na svěření dítěte do své výchovy.

34. Rozsudkem ze dne 27. února 2001 (doplněným dne 13. června 2001 o rozhodnutí o nákladech řízení) obvodní soud rozhodl o svěření dítěte do výchovy matce a nařídil stěžovateli platit výživné. Stěžovateli bylo přiznáno právo navštěvovat syna každou středu odpoledne v bydlíšti R. P., a až do 30. září 2001 v její přítomnosti; od 1. ledna 2002 se směl stěžovatel se svým synem stýkat každý druhý víkend. Dále byla oběma rodičům stanovena povinnost účastnit se rodinné terapie a žádat o souhlas druhého rodiče k vycestování s dítětem ze země. V průběhu jednání soud vyslechl rodiče a dítě a posoudil některé listinné důkazy, včetně lékařských zpráv, zpráv opatrovníka a posudku z oboru psychologie. Dle tohoto

posudku dítě v důsledku napětí mezi rodiči a změn prostředí trpí, jeho psychický vývoj je ohrožen velmi silnou fixací na matku a absencí mužského vzoru. Znalec uvedl, že oba rodiče mají k dítěti pozitivní vztah, avšak vnášejí do něj své vlastní negativní zkušenosti a že dítě nemá z otce strach a neprojevuje žádnou zjevnou odchylku od normálního chování. Znalec dospěl k závěru, že s ohledem na jeho věk a silné vazby na matku by dítě mělo být svěřeno do výchovy R. P., která by měla rozvíjet své schopnosti k navázání realistického vztahu s otcem dítěte. Soud na základě tohoto posudku dospěl k názoru, že pro nedostatek shody mezi rodiči je nezbytné stabilizovat výchovné prostředí nezletilého a stanovit podmínky jeho styku se stěžovatelem s přihlédnutím k tomu, že dítě je návštěvami otce stresováno vzpomínkou na špatné zkušenosti z doby, kdy jej otec odvezl do Chorvatska.

Rodiče se odvolali.

35. V době od 24. dubna do 21. června 2001 se z podnětu opatrovníka uskutečnila tři setkání mezi stěžovatelem a jeho synem. Další tři setkání proběhla ve specializovaném středisku mezi 30. říjnem a 13. listopadem 2001 poté, co sociální orgán rodičům nařídil spolupracovat s tímto zařízením. Dne 23. listopadu 2001 jim toto zařízení doporučilo v setkáních pokračovat s cílem obnovit vztahy mezi zúčastněnými osobami.

36. Ve dnech 13. a 14. června 2001 stěžovatel žádal opětovně, avšak marně, o vydání předběžného opatření, aby mohl se synem strávit prázdniny.

37. Dne 7. srpna 2001 podal stěžovatel návrh na výkon rozhodnutí o právu na styk s dítětem.

38. V závěru ústního jednání konaného dne 23. listopadu 2001 městský soud potvrdil výrok rozsudku o svěření dítěte do výchovy a změnil výrok o právu stěžovatele na styk s dítětem. Stěžovateli bylo umožněno stýkat se se synem bez přítomnosti dalších osob každou druhou sobotu odpoledne po dobu prvních tří měsíců a poté každý druhý víkend, 26. prosince a dva týdny během letních prázdnin. Rodiče byli zproštěni povinnosti podrobit se terapii a žádat o souhlas k cestě do zahraničí. Rozhodnutí o výživném bylo zrušeno. Odvolací soud uvedl, že svěření dítěte do výchovy matky bylo odůvodněno nutností stabilizovat výchovné prostředí dítěte, které trpí neurózou v důsledku předchozích změn, a nikoli lepšími výchovnými schopnostmi matky. Zároveň konstatoval, že přes dlouhou dobu odloučení nezletilý svého otce poznává a jeho odmítavý postoj je zapříčiněn negativními názory matky. Vzhledem k tomu, že dítě netrpí vážnými poruchami, není nutné, aby se se svým otcem scházelo v přítomnosti třetí osoby. Soud proto zdůraznil, že R. P. musí napravit své chování a dítě na styk s otcem připravit. Tento rozsudek nabyl právní moci dne 21. ledna 2002; věc byla vrácena obvodnímu soudu k projednání otázky výživného.

39. Dne 18. dubna 2002 se konalo ústní jednání ve věci výživného. Při této příležitosti stěžovatel vznesl námitku podjatosti soudkyně, jež byla dne 14. června 2002 městským soudem zamítnuta.

40. Dne 2. května 2002 podala R. P. návrh na zákaz styku stěžovatele s dítětem.

41. Dne 14. října 2002 soud vyhověl návrhu R. P. na vydání předběžného opatření o výživném; toto rozhodnutí bylo dne 14. března 2003 zrušeno.

42. Ve dnech 20. května a 18. listopadu 2003 se konala ústní jednání.

43. Vrchní soud dne 25. července 2003 vyhověl návrhu stěžovatele z března 2002 a rozhodl o přikázání věci Okresnímu soudu Praha-východ příslušnému podle nového bydliště nezletilého.

44. Dle sdělení vlády byl dne 18. ledna 2004 vypracován znalecký posudek z oboru psychiatrie, z něhož vyplývá, že stěžovatel vyvolává u dítěte pocity nedůvěry a úzkosti, které

vycházely z osobní zkušenosti nezletilého (pobyt v Chorvatsku bez matky) a nikoli pouze z postoje R. P.

45. Rodiče a opatrovník odpověděli v dubnu roku 2004 na výzvu soudu k předložení otázek pro znalce.

46. Dne 31. května 2004 soud mimo jiné na základě návrhu R. P. ze dne 2. května 2002 nařídil vypracování znaleckého posudku pro účely rozhodnutí o podmínkách realizace styku stěžovatele s dítětem.

47. Z lékařské zprávy vyhotovené dne 25. června 2004 psychiatrickou, která nezletilého sledovala od května 2002, vyplývá, že u něj byla v roce 2000 stanovena diagnóza poruchy z posttraumatického stresu; k témuž datu byla matka upozorněna, že se u dítěte mohou později projevit psychické poruchy. Ve zprávě je rovněž zmíněno, že stěžovatel nikdy nereagoval na nabídku návštěvy u psychiatricky.

48. Dne 18. října 2004 stěžovatel navrhl změnu výchovy a umístění dítěte na neutrální půdu.

49. Pokud se jedná o ústní jednání konané dne 22. října 2004, které se mělo týkat výživného, R. P. se ze zdravotních důvodů omluvila, zatímco stěžovatel se dostavil v doprovodu zástupce sdružení, který se dožadoval oprávnění stěžovatele zastupovat a navrhoval změnu práva na styk s dítětem.

50. V prosinci roku 2004 se stěžovatel odvolal proti rozhodnutí ze dne 27. října 2004, kterým byl dítěti ustanoven opatrovník pro řízení o změně výchovy, a také proti rozhodnutí ze dne 11. listopadu 2004, jímž byl zamítnut návrh na zastupování výše uvedeným sdružením. V důsledku toho bylo jednání nařízené na 16. listopadu 2004 odročeno a spis byl postoupen krajskému soudu.

51. Znalci dne 8. prosince 2004 požádali o prodloužení lhůty k vypracování posudku. Následně uvědomili soud, že se stěžovatel nadvakrát nedostavil k vyšetření.

52. Dne 28. února 2005 potvrdil krajský soud rozhodnutí, proti nimž podal stěžovatel odvolání.

53. Dne 6. dubna 2005 byli rodiče vyzváni k předložení důkazů o svých majetkových poměrech.

54. Dne 19. dubna 2005 se konalo neveřejné ústní jednání u okresního soudu, a to navzdory několika námitkám procesní povahy, které vznesl stěžovatel. Tyto námitky měly dle názoru vlády bránit průběhu řízení, dle stěžovatele bylo jejich smyslem poukázat na nerespektování vnitrostátního práva. Oba rodiče byli vyslechnuti ve věci výživného. V závěru tohoto jednání soud rozhodl o výši výživného, jež měl stěžovatel platit počínaje dnem 1. listopadu 1998.

Otázky týkající se práva na styk a změny výchovy byly vyloučeny k samostatnému projednání do doby, než bude předložen znalecký posudek. Ačkoli vyhotovení tohoto posudku bylo nařízeno dne 31. května 2004, nebyl dosud předložen, jelikož četná předvolání k vyšetření zasláná stěžovateli soudem a znalci zůstala do dnešního dne bez odezvy.

55. Dne 29. června 2005 podal stěžovatel proti tomuto rozsudku odvolání, jež doplnil dne 1. srpna 2005; poté, co se k odvolání vyjádřila R. P. a opatrovník, byl spis dne 1. září 2005 postoupen krajskému soudu.

56. Dne 21. září 2005 krajský soud vrátil spis okresnímu soudu a vyzval jej k vydání doplňujícího rozhodnutí o výživném, jež měl stěžovatel platit v době od 13. ledna 1996 do 31. října 1998.

57. Ústní jednání nařízené na 26. října 2005 bylo pro nemoc stěžovatele odročeno nejdříve na 10. a poté na 29. listopadu 2005. K tomuto datu okresní soud vydal doplňující rozsudek, kterým rozhodl, že nebude pro uvedené období výši výživného určovat.

Dne 16. ledna 2006 bylo toto rozhodnutí doručeno stěžovateli, který dne 25. ledna 2006 podal odvolání. K odůvodnění odvolání mu byla stanovena desetidenní lhůta.

58. Věc týkající se výživného se nyní nachází před krajským soudem, který by měl k odvolání stěžovatele rozhodnout o výživném a o jeho námitce podjatosti; ústní jednání bylo údajně nařízeno na duben 2006.

Výkon práva na styk s dítětem přiznaného stěžovateli rozsudkem ze dne 23. listopadu 2001

59. Ve dnech 25. března a 5. dubna 2002 podal stěžovatel návrhy na soudní výkon rozhodnutí o úpravě styku s dítětem s tím, že se v únoru a březnu neuskutečnilo žádné ze stanovených setkání a že dítě trpí syndromem zavrženého rodiče.

60. Dne 16. dubna 2002 zaslal obvodní soud R. P. výzvu na základě § 272 odst. 2 občanského soudního řádu, aby se pod hrozbou pokuty podrobila rozhodnutím ze dne 27. února a 23. listopadu 2001.

61. V době od 16. května 2002 do 11. března 2004 podal stěžovatel čtrnáct návrhů na výkon rozhodnutí a vyzýval soud, aby jednal urychleně. Dne 26. června 2002 sdělil opatrovníkovi, že se odmítá se synem stýkat v jeho prostorách, a trval na podmínkách styku stanovených soudem. Dne 14. října 2002 byl stěžovatel soudem vyzván k předložení soupisu styků, které se nemohly uskutečnit. Stěžovatel tak učinil dne 30. října 2002.

62. Ze zprávy vypracované dne 19. listopadu 2002 sdružením na pomoc dětem, jež s rodinou spolupracovalo od roku 1999 a jehož pracovnice byla v říjnu 2002 přítomna pokusu stěžovatele setkat se s dítětem, vyplývá, že stěžovatel se chová agresivně a neoblomně s cílem prosadit své požadavky a potrestat matku. Autor zprávy rodičům doporučil terapii, přičemž se odmítl případem zabývat, dokud rodiče nebudou s to přijmout jeho pomoc.

63. Specializované středisko, které se zabývalo případem rodiny, dne 24. února 2003 sdělilo opatrovníkovi, že vyčerpalo veškeré možnosti spolupráce, které přitom nevedly k žádnému výsledku, a že tudíž nemůže v práci pokračovat. Dne 1. září 2003 stěžovatel odmítl setkání s dítětem v prostorách zařízení opatrovníka.

64. Okresní soud Praha-východ, kterému byla věc přikázána v červenci 2003 (viz § 43 výše), požádal dne 22. října 2003 R. P. o vyjádření k návrhům stěžovatele na výkon rozhodnutí.

65. Dne 2. března 2004 zaslal soud R. P. další výzvu ve smyslu § 272 odst. 2 občanského soudního řádu s upozorněním na možnost uložení pokuty.

66. Dne 16. března 2004 byla R. P. uložena pokuta ve výši 27 000 Kč¹ proto, že v době od 20. dubna 2002 do 10. ledna 2004 znemožnila dvacet sedm setkání mezi stěžovatelem a synem. Městský soud toto rozhodnutí dne 30. července 2004 potvrdil.

67. Dne 22. dubna 2004 uložil soud R. P. pokutu ve výši 3 000 Kč² za nerealizované styky stěžovatele se synem ve dnech 7. února a 6. března 2004. Po potvrzení tohoto rozhodnutí v odvolacím řízení podala R. P. dne 30. listopadu 2004 dovolání.

¹ Přibližně 908 €.

² Přibližně 101 €.

68. Stěžovatel pak informoval soud o pokusech setkat se s dítětem ve dnech 3. a 17. dubna 2004 a navrhl výkon rozhodnutí o právu na styk.

69. Soud dne 28. června 2004 zamítl návrhy stěžovatele ze dne 21. června 2004 na vydání předběžného opatření ve věci styku se synem o prázdninách a na výkon rozhodnutí o styku s dítětem upraveného rozsudkem ze dne 23. listopadu 2001. Soud uvedl, že právo na styk s dítětem bylo upraveno konečným rozhodnutím tak, že stěžovatel má matce do 30. dubna každého roku sdělit termín styku s dítětem o prázdninách. Nucený výkon rozhodnutí by ostatně nebyl v zájmu nezletilého, který trpí traumatem z toho, že jej stěžovatel v roce 1996 odvezl do zahraničí.

70. V době od 7. července do 18. října 2004 podal stěžovatel sedm návrhů na výkon rozhodnutí o právu na styk s dítětem.

71. Dne 25. října 2004 byla R. P. uložena pokuta ve výši 6 000 Kč³ za zmaření čtyř návštěv stěžovatele v době od 20. března do 1. května 2004. Dne 28. února 2005 bylo toto rozhodnutí v odvolacím řízení potvrzeno a dne 24. května 2005 podala R. P. dovolání.

72. V únoru roku 2005 stěžovatel žádal, aby bylo pokračováno v řízení o výkon rozhodnutí, a poukazoval na průtahy v řízení.

73. Dne 18. dubna 2005 stěžovatel navrhl nucený výkon rozhodnutí o právu na styk s dítětem během prázdnin.

74. Dne 23. května 2005 podal stěžovatel třicátý druhý návrh na výkon rozhodnutí, přičemž uvedl, že se s ním dítě odmítá scházet.

75. Dne 31. ledna 2006 byla R. P. pod hrozbou zahájení řízení o výkon rozhodnutí vyzvána k úhradě uložených pokut ve lhůtě osmi dnů.

76. Dle vyjádření vlády z února roku 2006 se situace nezměnila: nezletilý se odmítá s otcem vidat, zatímco ten si jej chodí vyzvednout v doprovodu jiných osob, což ke zlepšení situace nepřispívá.

Vláda v souvislosti s řízením o výkon rozhodnutí zdůrazňuje též význam nového znaleckého posudku, jehož vyhotovení bylo nařízeno dne 31. května 2004 v rámci řízení o věci samé. Vinou stěžovatele, který odmítal spolupracovat, však tento posudek dosud nemohl být vypracován (viz § 54 výše). Stěžovatel se ospravedlňuje tím, že k určenému znalci, který údajně v daném oboru není dostatečně způsobilý, nechová důvěru.

77. Z výňatků ze spisu opatrovníka dítěte, jež předložila vláda, mimo jiné vyplývá, že rodina byla převzata do péče v prosinci roku 1994; opatrovník rodiče několikrát navštívil, předkládal soudu zprávy a obracel se na odborníky schopné usnadnit setkání mezi stěžovatelem a jeho synem.

Trestní stíhání

78. Dne 13. února 2004 byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu zanedbání povinné výživy dítěte v době od 1. listopadu 1998 do 15. července 2003. Po zamítnutí svého odvolání podal stěžovatel dne 22. září 2004 dovolání. Toto dovolání bylo pro neopodstatněnost dne 12. ledna 2005 odmítnuto. Ústavní stížnost stěžovatele byla dne 4. srpna 2005 odmítnuta pro opožděnost.

79. Trestní oznámení podané stěžovatelem dne 4. května 2002 na R. P. pro maření výkonu rozhodnutí o právu na styk s dítětem bylo dne 10. září 2002 pro nedostatek důkazů odloženo.

³ Přibližně 202 €.

Další trestní oznámení ze dne 13. dubna 2004 bylo dne 18. října 2004 odloženo, protože se mělo přistoupit k přijetí jiného opatření, a sice k uložení pokuty na základě rozhodnutí ze dne 16. března 2004.

80. Při ústním jednání uvědomila vláda Soud o tom, že kvůli nezdaru dalších opatření přijatých vnitrostátními orgány zahájily tyto orgány proti R. P. trestní stíhání pro maření výkonu úředního rozhodnutí, což vedlo k obžalování matky dne 13. února 2006.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO A PRAXE

81. Příslušné vnitrostátní právo a praxe jsou popsány v rozhodnutí *Choc proti České republice* (č. 25213/03, 29. listopad 2005).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

82. Stěžovatel tvrdí, že délka řízení o výživném byla v rozporu se zásadou „přiměřené lhůty“ zakotvenou v článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

83. Předmětné řízení bylo zahájeno dne 17. ledna 1996, kdy stěžovatel podal k soudu návrh na úpravu rodičovské zodpovědnosti k jeho nezletilému synovi. Zatímco o svěřeni dítěte do výchovy a o právu stěžovatele na styk s dítětem bylo pravomocně rozhodnuto rozsudkem ze dne 23. listopadu 2001, řízení o výživném k dnešnímu dni neskončilo.

Řízení, kterým se má Soud zabývat, tak již trvá deset let a více než pět měsíců pro dva stupně soudní soustavy, přičemž soud prvního stupně vynesl dvě rozhodnutí ve věci samé, a sice ve dnech 27. února 2001 a 19. dubna 2005.

1. Tvrzení účastníků řízení

84. Vláda v prvé řadě namítá, že z celkové délky řízení je nezbytné odečíst období od 8. července 1996 do 8. prosince 1998, kdy stěžovatel pobýval v Chorvatsku a nedostavoval se k soudu, což prakticky znemožnilo pokračování v řízení. Další skutečnosti, které věc komplikovaly a přispěly k délce řízení, byly dle názoru vlády značná procesní aktivita rodičů, jejich vzájemné spory a neplnění soudních rozhodnutí.

85. K chování stěžovatele vláda uvádí, že vznesl několik námitek podjatosti a velký počet prostředků nápravy, z nichž některé nebyly ani podle zákona přípustné, a že se neúčastnil ústních jednání ani v době od 8. července 1996 do 8. prosince 1998, ani ve dnech 2. února a 4. listopadu 1999. Soustavně navíc napadá úkony veškerých osob zúčastněných ve věci, má výhrady téměř ke všem úředním opatřením a nedostavuje se ke znalcům. Dle názoru vlády si tedy stěžovatel ukončení řízení spíše nepřeje.

86. Vláda naopak tvrdí, že soudy věc projednávaly jak nejrychleji to jen bylo možné, a že jim nelze vytýkat průtahy v řízení, a to ani po dobu pobytu stěžovatele v zahraničí. Zejména soudkyně, které byl případ přidělen v září 2003, postupuje systematicky a rozhoduje

v přiměřených lhůtách s cílem dovést řízení do konce. Návrhy na výkon rozhodnutí podávané stěžovatelem jsou projednávány průběžně.

87. Vláda připouští, že význam řízení je pro stěžovatele značný, přitom však dodává, že k jeho prodlužování přispívá zejména obstrukční chování stěžovatele a konfliktní vztahy mezi ním a jeho manželkou.

88. Stěžovatel považuje tvrzení vlády za nepravdivá a nerelevantní, podle něj jsou absurdní, skandální a nepřijatelná. Zásadně nesouhlasí s tvrzením, že brání průběhu řízení, a uvádí, že pouze napadá porušování vnitrostátního práva, jak tomu bylo na jednání soudu dne 19. dubna 2005.

89. Stěžovatel tvrdí, že v České republice je v rodinných věcech běžný takový postup, že soudy nejdříve svou nečinností u dětí vyvolají stav strádání, na který se poté odvolávají, což ve stěžovateli nebudí důvěru. Dle názoru stěžovatele je jeho vlastní případ vzorovým příkladem odepření spravedlnosti, které je v právním státě nepřipustné, neboť jakmile začal uplatňovat svá práva, soudní systém se projevil jako neschopný fungování.

2. Hodnocení Soudu

90. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení se posuzuje podle okolností případu a s ohledem na kritéria vyvozená z jeho vlastní judikatury, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatelů a postup příslušných orgánů, jakož i význam sporu pro účastníky (viz z mnoha dalších *Frydlender proti Francii* [velký senát], č. 30979/96, § 43, ESLP 2000-VII; *Voleský proti České republice*, č. 63267/00, § 102, 29. červen 2004).

91. Soud připouští, že projednávaná věc je do určité míry složitá, zejména z důvodu nenávistné a nepřátelské atmosféry panující mezi účastníky vnitrostátního řízení, ke které stěžovatel přispěl tím, že po dobu třiceti měsíců držel dítě v Chorvatsku odloučené od matky a že neplatil výživné. Nelze rovněž ponechat bez povšimnutí skutečnost, že až do roku 2001 bylo předmětem vnitrostátního řízení též svěření dítěte do výchovy a právo stěžovatele na styk s dítětem a že po celou tuto dobu se soudy při výkonu práva na styk priznaného stěžovateli potýkaly s potížemi.

92. Soud dává vládě zapravdu v tom, že délka řízení je částečně zaviněna stěžovatelem zejména proto, že od května 1996 do prosince 1998 nebyl k zastížení a že vyvíjel značnou procesní aktivitu. Přestože některé ze stěžovatelových prostředků nápravy byly neopodstatněné, je Soud ochoten připustit, že se v projednávaném případě stěžovatel v obtížné situaci pokoušel využít všech prostředků, které zákon poskytuje na ochranu jeho práv, a domnívá se, že samotným chováním stěžovatele nelze objasnit více než deset let trvání řízení.

93. Naproti tomu lze mít jisté výhrady k postupu vnitrostátních soudů, které ne vždy postupovaly s náležitou péčí. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že po návratu stěžovatele z Chorvatska na podzim roku 1998 trvalo obvodnímu soudu jeden rok, než dne 5. listopadu 1999 ustanovil znalce, a že vláda neposkytla žádné vysvětlení, proč byl znalecký posudek vypracován až dne 26. června 2000. Ačkoli soud konstatoval naléhavou potřebu rozhodnout ve věci již dne 8. června 1999 a stěžovatel dne 3. března 2000 prohlásil, že souhlasí se svěřením syna do výchovy R. P., první rozsudek byl vyneset teprve dne 27. února 2001. Konečně, po zrušení tohoto rozsudku dne 23. listopadu 2001 v části týkající se výživného, soud opětovně rozhodl po třech a půl letech, a sice dne 19. dubna 2005. Soud k tomu dodává, že k rozhodnutí o výživném soudy nepotřebovaly znalecký posudek, jehož vyhotovení bylo nařízeno dne 31. května 2004 pro účely rozhodnutí o právu na styk s dítětem; vyvstává proto

otázka, zda nebylo v zájmu řádného výkonu spravedlnosti vyřešit tyto věci dříve než dne 19. dubna 2005, a to tím spíše, že řízení o rozvod stěžovatele a jeho manželky bylo přerušeno až do skončení řízení o vyživovací povinnosti stěžovatele.

94. Soud se proto po posouzení všech výše uvedených skutečností a s ohledem na význam řízení pro stěžovatele a pro jeho dítě domnívá, že ve věci tohoto druhu nelze délku řízení trvajícího více než deset let považovat za „přiměřenou“. V tomto ohledu Soud znovu potvrzuje, že žalovaný stát musí mít k dispozici vhodné prostředky, aby zajistil rychlé projednání věcí týkajících se nezletilých dětí bez ohledu na případné napětí mezi jejich rodiči.

K porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy tedy došlo.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

95. Na poli článku 8 Úmluvy stěžovatel na jedné straně tvrdí, že délka rozhodovacího procesu měla nepříznivý dopad na jeho právo na respektování rodinného života, a na straně druhé namítá, že neměl možnost dosáhnout výkonu práva na styk s dítětem, které mu bylo přiznáno rozsudkem ze dne 23. listopadu 2001. Článek 8 Úmluvy zní:

„1. Každý má právo na respektování svého (...) rodinného života (...).

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu (...) ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

1. Tvrzení účastníků řízení

A. Vláda

96. Vláda ve svém písemném stanovisku k přijatelnosti a odůvodněnosti stížnosti uvádí, že tato námitka musí být posuzována z hlediska pozitivních povinností, které článek 8 ukládá státu. Podle vlády spočívá podstata stížnosti v nerealizování práva stěžovatele na styk s dítětem ode dne 15. října 1998, přičemž až do tohoto data bylo dítě odloučeno od matky a žilo se stěžovatelem, který je „prakticky unesl“ do Chorvatska.

97. Vláda potvrzuje, že od návratu dítěte do České republiky brání R. P. stěžovateli ve styku s dítětem, neboť se obává dalšího odloučení. S ohledem na předchozí události považuje vláda tyto obavy za oprávněné a poznamenává, že R. P. souhlasila se stykem s dítětem v přítomnosti třetí osoby a že náležitě spolupracovala s opatrovníkem stejně jako s psychiatrickým střediskem, kde se nezletilý léčil.

98. Vláda uvádí, že v době od 24. dubna do 21. června 2001 se z podnětu opatrovníka uskutečnila tři setkání stěžovatele se synem. Další tři setkání proběhla ve specializovaném středisku v době od 30. října do 13. listopadu 2001. Právo stěžovatele na styk s dítětem pak bylo pravomocně upraveno rozsudkem městského soudu ze dne 23. listopadu 2001. Jelikož k výkonu tohoto práva nedošlo, stěžovatel podal dne 25. března 2002 první návrh na výkon rozhodnutí, na jehož základě soud zaslal dne 16. dubna 2002 výzvu matce. Je pravdou, že řízení o výkon rozhodnutí nemohlo proběhnout okamžitě, neboť bylo třeba vyčkat rozhodnutí o různých procesních návrzích účastníků řízení, zejména o námitkách podjatosti a místní nepříslušnosti soudu vznesených stěžovatelem. Soudy pak musely rozhodovat o předběžných opatřeních na základě návrhu obou rodičů a o jejich odvoláních. A konečně soudkyně okresního soudu, které byla věc dne 25. července 2003 přidělena, musela případ nejdříve nastudovat. V žádném případě tudíž nelze dovodit nečinnost soudů.

Druhá výzva byla R. P. zaslána dne 2. března 2004. O všech návrzích stěžovatele na výkon rozhodnutí bylo rozhodnuto ve dnech 16. března, 22. dubna a 25. října 2004. Na základě těchto rozhodnutí byly matce uloženy pokuty ve výši od 1 000 do 1 500 Kč¹ za každý neuskutečněný styk. Všechna tato rozhodnutí jsou konečná bez ohledu na skutečnost, že R. P. podala dovolání; bylo proto zahájeno řízení za účelem zajištění úhrady těchto pokut a dne 31. ledna 2006 byla matka vyzvána, aby rozhodnutí splnila.

V současné době soud shromažďuje důkazy nezbytné pro rozhodnutí o návrhu R. P. na zákaz styku s dítětem. Zejména si dne 31. května 2004 vyžádal znalecký posudek o vztazích mezi rodiči a dítětem, který by měl objasnit, jaký je současný vztah stěžovatele a jeho syna, co je příčinou posttraumatického syndromu u nezletilého a jaký vliv mělo na dítě jeho odloučení od matky, když je stěžovatel odvezl do Chorvatska. Je však nutno konstatovat, že se stěžovatel do dnešního dne pod různými záminkami ke znalcům nedostavil, což dle názoru vlády svědčí o nekalém záměru stěžovatele, který si ve skutečnosti nepřeje, aby řízení pokročilo. Co se týče námitky stěžovatele, že k ustanovenému znalci nechová důvěru, vláda podotýká, že se dosud nikdy nesetkali.

99. Dle názoru vlády z toho vyplývá, že k výkonu práva stěžovatele na styk s dítětem soud využil všech možností, které mu poskytují § 272 a 273 občanského soudního řádu, s výjimkou nuceného vydání nezletilého stěžovatele, což tento ostatně nikdy nenavrhoval. Takové opatření představuje vždy podstatný až drastický zásah do života dítěte, neboť se mnohdy provádí proti jeho vůli. V daném případě je situace o to složitější, že vztahy mezi rodiči jsou konfliktní; ti ve skutečnosti sledují své vlastní zájmy, aniž by brali ohled na zájmy dítěte, a maří úsilí vnitrostátních orgánů. Nezletilý je v péči psychiatra pro posttraumatickou stresovou poruchu a potřebuje klid. Za těchto okolností a vzhledem k tomu, že soudu není znám jeho skutečný vztah ke stěžovateli, jelikož nemá k dispozici aktuální znalecký posudek, se lze důvodně obávat, že násilné předání dítěte otci by nezletilého těžce traumatizovalo. Proto dokud nebude znalecky zjištěna příčina odmítavého postoje syna ke stěžovateli a rodiče mezi sebou nenaváží kontakt, nelze se v projednávaném případě domnívat, že by takové opatření bylo v zájmu dítěte. Navíc je třeba vzít do úvahy, že dítěti bude v červnu tohoto roku 14 let.

100. Co se týče dalších opatření zakotvených ve vnitrostátním právu k řešení situace, při které dochází k porušování výkonu práva na styk s dítětem, vláda na jednání doplnila, že vnitrostátní orgány zahájily vůči matce trestní stíhání a dne 13. února 2006 byla proti ní podána obžaloba pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí o právu na styk s dítětem. Pokud jde o možnost zahájit *ex officio* řízení o změně výchovy dle § 27 odst. 2 zákona o rodině, soudy k takovému řešení v daném případě nepřistoupily, neboť toto řízení již bylo zahájeno z podnětu samotného stěžovatele. Ten totiž dne 18. října 2004 podal návrh, aby byl syn svěřen do jeho péče a umístěn do speciálního dětského zařízení. Toto řízení však vážně ze stejných důvodů jako řízení o zákazu styku stěžovatele s dítětem.

101. Vláda konečně uvádí, že záležitost byla sledována ministerstvem práce a sociálních věcí, že rodina byla v péči několika odborníků a specializovaných středisek a že opatrovník věnuje případu maximální pozornost, díky čemuž se mohlo uskutečnit několik setkání mezi stěžovatelem a synem. Vzhledem k tomu, že tyto kontakty ustaly pro nezáměr rodičů, zejména pak stěžovatele, a s ohledem na odstěhování matky mimo Prahu vláda uvádí, že uskutečnění dalších setkání závisí na vůli a snaze rodičů. V tomto ohledu vláda reprobuje skutečnost, že se stěžovatel dostavoval do bydliště nezletilého v doprovodu dítěti neznámých osob nebo policie a že neplní svoji vyživovací povinnost.

¹ Přibližně 34 až 51 €.

102. Vzhledem k výše uvedeným okolnostem vláda uvádí, že české orgány přijaly k zajištění výkonu práva stěžovatele na styk se synem veškerá opatření, která od nich bylo možné rozumně očekávat za obzvláště obtížných okolností projednávaného případu, a že nezdar těchto opatření je výsledkem zejména nekompromisního přístupu stěžovatele, postoje R. P. a jejich vzájemných nepřátelských vztahů. Ačkoli je vláda přesvědčena, že v projednávaném případě též matka značným dílem přispěla k této politováníhodné situaci, nelze pominout ani chování stěžovatele, který klade překážky postupu řízení, chová se nevhodně, nepodniká žádné konstruktivní kroky k navázání vztahu se svým synem a pouze se dožaduje výkonu svého práva na styk s dítětem. Pakliže rodiče nezaujmou otevřený a pozitivní postoj, každý právní nástroj se ukáže být velmi obtížně použitelný a může vážně narušit psychické zdraví dítěte. Prospěch dítěte však musí být prvořadým zájmem.

B. Stěžovatel

103. Stěžovatel předně nesouhlasí s tvrzením vlády, podle kterého dítě „prakticky unesl“, přičemž tvrdí, že právo takový pojem nezná a že jednal v souladu se zákonem. Dle jeho názoru vláda pouze přebírá strategii soudů a hájí zájmy matky, ačkoli není oprávněna vyslovovat se k otázkám z oboru psychologie.

Poukazuje na to, že v době svého odjezdu do Chorvatska v květnu roku 1996 manželství ještě nebylo rozvedeno a nic mu nebránilo v tom, aby vzal dítě k moři k prarodičům. Překvapuje ho také, že R. P. trvalo dva a půl roku, než se do Chorvatska vydala, ačkoli ji tam opakovaně zval. Stěžovatel v tomto směru upozorňuje na skutečnost, že údajná posttraumatická porucha se u dítěte projevila až tři a půl roku po jeho návratu z Chorvatska a že po tuto dobu se mezi nimi žádný kontakt neuskutečnil; zároveň tvrdí, že v případech, kdy dojde ke dvěma traumatickým zážitkům, se projeví pouze jeden z nich. Stěžovatel v tomto ohledu připomíná, že v rozhodnutích ze dne 27. února a 23. listopadu 2001 se uvádělo, že jej dítě zná, nemá z něj strach a neprojevuje se u něj žádná zjevná odchylka od normálního chování ani závažná porucha. Stěžovatel konečně uvádí, že kdyby jeho práva byla respektována stejným způsobem jako práva R. P., byla by situace méně konfliktní.

104. Při ústním jednání stěžovatel obšírně odkazoval na případ *Voleský proti České republice* (č. 63267/00, 29. červen 2004), což byla první z českých stížností poukazujících na potíže otců s uplatňováním jejich rodičovských práv v protikladu k takřka neomezeným možnostem na straně matek. Z těchto případů je patrné, že v rodinných sporech, a zejména při rozhodování o svěření dítěte do výchovy, české soudy zvýhodňují ženy, zatímco ochrana státu zajišťující otcům možnost podílet se na výchově svých dětí je chabá a nepřináší výsledky. Lituje proto, že Soud v uvedené věci dospěl k závěru, že k porušení článku 8 Úmluvy nedošlo, mimo jiné proto, že takový závěr by mohl vnitrostátní soudy posílit v jejich neochvějném postoji. Projednávaná stížnost je však dle jeho slov poněkud odlišná, neboť je určitější a srozumitelnější. V tomto případě byl stěžovatel ihned potrestán za jednání, jehož nezákonnost není zřejmá, zatímco orgány tolerují nezákonné chování matky, které trvá podstatně déle.

105. Těžištěm stížnosti je pro stěžovatele jeho styk s dítětem a dlouhá doba, po kterou se kontakt neuskutečňuje. Dle názoru stěžovatele je základním pravidlem, které je třeba mít na paměti, povinnost orgánů zajistit rovnováhu mezi „právem rodičů účastnit se života svých dětí a právem dětí realizovat svou svobodnou vůli“, a rovněž tak mezi osobními zájmy jednotlivců a zájmy společnosti, které však nebyly nikdy definovány.

V tomto ohledu stěžovatel považuje za užitečné připomenout, že zákon jakožto lidské dílo musí být v souladu s principy, na nichž stojí příroda, a že přílišná ochrana žen a matek na

úkor otců je pozůstatkem biologického vývoje. Krom toho z hlediska psychoanalýzy vztah s otcem je pro rozvoj pozdějších sociálních vztahů dítěte zásadní, protože když chybí otec, svět dítěte utrpí nenapravitelnou újmu a vyvíjí se směrem k trestné činnosti, agresivitě a užívání drog. Z tohoto důvodu nemůže existovat nesoulad mezi zájmy otců a zájmy společnosti.

106. S odvoláním na jinou obdobnou stížnost, a to věc *Kotan proti České republice* [(rozh.), č. 26136/03, 29. listopad 2005], stěžovatel vytýká vnitrostátním orgánům, že v jeho věci nejednaly dostatečně rychle a účinně. Připouští, že sice výslovně nenavrhoval nucené vydání dítěte, zdůrazňuje však, že podal četné návrhy na výkon svého práva na styk s dítětem a požadoval změnu výchovy a rovněž umístění syna na neutrální půdu. Stěžovatel připomíná, že zákon připouští různé způsoby výkonu rozhodnutí, a zdůrazňuje, že co se nezletilých týče, soudy nejsou vázány návrhy rodičů a mohou jednat z vlastního podnětu.

Pokud jde o jeho údajné obstrukce při vypracování nového znaleckého posudku, stěžovatel nejprve upozorňuje na skutečnost, že se jedná již o třetí posudek, který vůbec není zapotřebí. Dále dodává, že k ustanovené znalkyni nechová žádnou důvěru, protože není dostatečně kvalifikovaná, zaujímá protiotcovský postoj a *de plano* vylučuje syndrom zavrženého rodiče.

Pokud jde konečně o neplacení výživného, stěžovatel uvádí, že o všechny finanční prostředky přišel v manželství a v současné době je nezaměstnaný.

107. Stěžovatel se domnívá, že v projednávaném případě by závěr Soudu o porušení článku 8 znamenal zlepšení situace všech dotčených osob a přispěl by ke zkulturnění právního prostředí v České republice.

2. Hodnocení Soudu

108. Soud je předně toho názoru, že část stížnosti týkající se dopadu délky řízení na právo stěžovatele na respektování jeho rodinného života svým předmětem není odlišná od části stížnosti posuzované ve světle článku 6 odst. 1 Úmluvy. Z toho důvodu Soud nepovažuje za nutné tuto část stížnosti opětovně zkoumat z pohledu článku 8 Úmluvy (viz, *mutatis mutandis*, *Voleský proti České republice*, výše, § 116). Soud se tedy při svém hodnocení zaměří na realizaci práva stěžovatele na styk s dítětem.

109. Soud dále připomíná, že je-li prokázána existence rodinného vztahu ve smyslu článku 8 Úmluvy, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu, a měl by přitom přijmout vhodná opatření k navázání styku mezi dotčným rodičem a dítětem (*Kutzner proti Německu*, č. 46544/99, § 61, ESLP 2002-I). Povinnost státních orgánů přijmout taková opatření, jež umožní kontakt rodiče s dítětem, kteří nežijí společně, ovšem není absolutní a porozumění a spolupráce všech zúčastněných osob vždy představují důležitý faktor. Státní orgány sice mají vyvíjet snahu, aby této spolupráci napomohly, ale jejich povinnost využít donucovacích prostředků nemůže být neomezená: musí brát ohled na zájmy, práva a svobody dotčených osob a zejména na nejvyšší zájem dítěte a jeho práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy (*Voleský proti České republice*, viz výše, § 118). Článek 8 Úmluvy v žádném případě neoprávnňuje rodiče k tomu, aby vyžadoval přijetí opatření, jež by poškozovala zdraví a rozvoj dítěte (*Elsholz proti Německu* [velký senát], č. 25735/94, § 49-50, ESLP 2000-VIII). Rozhodující je zjistit, zda státní orgány přijaly za účelem usnadnění styku veškerá nezbytná opatření, která od nich bylo možné v daném případě rozumně očekávat (*Nuutinen proti Finsku*, č. 32842/96, § 128, ESLP 2000-VIII).

110. Soud si v projednávané věci všímá skutečnosti, že dítě pobývalo u stěžovatele od doby, kdy je odvezl do Chorvatska, tedy od května 1996, až do října 1998, kdy si je manželka

stěžovatele přijela vyzvednout. Rozsudkem ze dne 23. listopadu 2001, který nabyl právní moci dne 21. ledna 2002, bylo dítě svěřeno do výchovy matce a stěžovateli bylo přiznáno právo na styk; tato úprava je nadále v účinnosti, neboť řízení o návrzích účastníků na zrušení práva na styk s dítětem a na změnu výchovy dosud neskončilo.

111. Z informací sdělených vládou, které stěžovatel nevyvrátil, vyplývá, že po čtyřech terapeutických sezeních v roce 2000 (viz § 30 výše) se v době od 24. dubna do 13. listopadu 2001 uskutečnilo nejméně šest setkání stěžovatele s dítětem (viz § 35 výše). Ve dnech 25. března a 5. dubna 2002 stěžovatel podal první návrhy na výkon rozhodnutí, na jejichž základě byla matka dne 16. dubna 2002 vyzvána k respektování práva stěžovatele na styk se synem. Co se týče dalších návrhů, Soud s politováním konstatuje, že o nich bylo rozhodnuto až dne 16. března 2004, bere však na vědomí argumentaci vlády, že řízení o výkon rozhodnutí se zpozdlilo kvůli námitce podjatosti vznesené dne 18. dubna 2002 stěžovatelem a také z toho důvodu, že věc byla přikázána jinému soudu. Soud sice považuje za politováníhodné, že k přikázání věci došlo teprve dne 25. července 2003, tedy více než rok po podání návrhu stěžovatele, dodává však, že se orgány pokoušely vytvořit podmínky nezbytné k uskutečnění setkání ještě v průběhu řízení o výkon rozhodnutí (viz, *a contrario*, *Sylvester proti Rakousku*, č. 36812/97 a 40104/98, § 70, 24. duben 2003). Středisko, které se zabývalo případem rodiny, dne 24. února 2003 nicméně uvedlo, že spolupráce s dotýčnými nepřinesla žádné výsledky a že se stěžovatel odmítl setkávat se synem v prostorách zařízení opatrovníka či přistoupit na jakýkoli jiný kompromis (viz § 61-63 výše).

Dne 2. března 2004 byla matce dítěte zaslána další výzva a následně jí bylo uloženo několik pokut, jelikož nečinila vše potřebné, aby stěžovateli umožnila výkon jeho práva na styk s dítětem. Soud uvádí, že v této fázi řízení soud rozhodoval rychle v souladu s požadavkem vyplývajícím z vnitrostátní judikatury, podle nějž je nezbytné na návrhy na výkon rozhodnutí reagovat, aby se dotčený rodič nedostal do situace, kdy by neměl žádný prostředek k obraně proti nečinnosti soudu. Soud zároveň podotýká, že rozhodnutí o uložení pokut nabylo právní moci a že R. P. byla vyzvána, byť teprve dne 31. ledna 2006, k jejich úhradě pod hrozbou nařízení výkonu rozhodnutí. Ačkoli byla dvě trestní oznámení stěžovatele proti R. P. odložena, dne 13. února 2006 byla proti matce z podnětu vnitrostátních orgánů podána obžaloba.

112. Soud neopomíjí skutečnost, že soudy ve svých rozhodnutích ze dne 27. února a 23. listopadu 2001 neuvedly důvody bránící stěžovateli ve výkonu práva na styk a shledaly, že dítě svého otce poznává a netrpí vážnými poruchami. Zároveň opakuje, že v právním státě nemohou konečná a závazná soudní rozhodnutí zůstat neúčinná v neprospěch některého z účastníků řízení [*Pini a ostatní proti Rumunsku*, č. 78028/01 a 78030/01, § 176, ESLP 2004-V (výňatky)]. Je však třeba zohlednit zvláštní okolnosti každého případu. K projednávanému případu Soud uvádí, že daná rozhodnutí se zakládala na znaleckém posudku ze dne 26. června 2000, zatímco v roce 2000 (k blíže neurčenému datu) byla u dítěte stanovena diagnóza poruchy z posttraumatického stresu a matka byla upozorněna, že se u nezletilého mohou později projevit další poruchy (viz § 47 výše). Tato hypotéza se zdá být potvrzena lékařskými zprávami ze dne 18. ledna a 25. června 2004. Situace se tedy změnila, k čemuž pravděpodobně přispěla také matka dítěte, a pouhý výkon uvedeného práva na styk s dítětem se bez vnější pomoci ukázal být obtížně proveditelný. Proto také opatrovník a specializovaná střediska nabídli dotýčným osobám svoji pomoc (viz § 61-63 výše). Stěžovatel však neprojevil dostatečnou otevřenost a pochopení a tuto spolupráci ukončil, což značně omezilo pole působnosti orgánů. Nový rozsudek o právu na styk s dítětem, který by odrážel tento stav věcí, navíc nemohl být doposud vynesena zejména proto, že stěžovatel brání vyhotovení

nového znaleckého posudku, který je v daném případě podle všeho podmínkou *sine qua non* pro vydání správného rozhodnutí.

113. Za této situace soud sice nikdy nenařídil nucené vydání dítěte, jak mu to umožňuje i bez výslovného návrhu stěžovatele ustanovení § 273 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu, je však třeba opětovně uvést, že dítě trpí posttraumatickou stresovou poruchou a svému otci nedůvěřuje a že byla několikrát doporučena předběžná léčba a také spolupráce mezi rodiči. Kromě toho snaha soudu zjistit za pomoci znaleckého posudku zadaného dne 31. května 2004, jaký je ve skutečnosti vztah dítěte k otci a co je příčinou jeho traumatu, je mařena samotným stěžovatelem, který se odmítá dostavit ke znalci, ačkoli dle názoru Soudu smyslem tohoto opatření je rovněž zajistit požadovanou ochranu vlastním zájmům stěžovatele. Je tedy nutno konstatovat, že stěžovatel svou nedostatečnou součinností přispěl k potížím, se kterými se soud musí vypořádávat při hledání rovnováhy mezi různými zájmy zastoupenými v dané věci, a nevyužil příležitosti navázat vztah se svým synem.

Za těchto okolností je dle názoru Soudu třeba souhlasit s argumentací vlády, že tak radikální opatření, jako je vydání *manu militari* by bylo v rozporu s nejvyšším zájmem dítěte, jak to ostatně konstatoval okresní soud ve svém rozhodnutí ze dne 28. června 2004 (viz § 69 výše). Soud považuje za nutné připomenout, že pozitivní povinnosti státu v dané oblasti spočívají ve snaze přiblížit dítě oběma jeho rodičům za pomoci vhodných a přiměřených prostředků. Soud se domnívá, že výsledek donucovacích opatření by v tomto případě mohl být kontraproduktivní.

114. Soud konečně připomíná, že s ohledem na subsidiární charakter své činnosti v souladu se článkem 19 Úmluvy není jeho úkolem nahrazovat vnitrostátní orgány při posuzování kvalit a výchovných schopností rodičů ani při úpravě otázek týkajících se svěřeni do výchovy a úpravy styku s dítětem, přísluší mu však přezkoumat z hlediska Úmluvy rozhodnutí, která tyto orgány vydaly v rámci své posuzovací pravomoci. Soud uvádí, že jediným pochybením, které lze v dané věci lze českým soudům vytknout, je určité zpomalení řízení o výkon rozhodnutí v době od května 2002 do března 2004, zčásti způsobené procesní taktikou stěžovatele, a dále skutečnost, že úhrada pokut uložených matce nebyla vymáhána rychleji. Soud s ohledem na veškeré snahy orgánů nalézt řešení dané situace nicméně konstatuje, že takové pochybení samo o sobě nemůže představovat porušení práva stěžovatele na respektování rodinného života.

115. S ohledem na výše uvedené proto Soud dospěl k názoru, že vnitrostátní soudy pověřené projednáváním případu jsou povolanejší k zajištění vhodné rovnováhy mezi zájmem dítěte žít v klidném prostředí a zájmy otce, jimiž byl veden při podnikání svých kroků. S cílem zajistit výkon práva na styk s dítětem přijaly tyto soudy veškerá opatření, která lze od nich rozumně očekávat při řešení velmi složitého konfliktu v projednávaném případě. Pakliže tato opatření nevedla k uspokojivému výsledku, Soud považuje za nezbytné připomenout, že pozitivní povinnosti státu vyplývající z Úmluvy nespočívají v povinnosti dosáhnout určitého výsledku, ale pouze v povinnosti vynaložit k tomu prostředky; soudy totiž nejsou všemohoucí, zejména když se v záležitostech v oblasti rodinného života dostávají do střetu s rodiči, kteří nejsou schopni překonat svou nevraživost a nedbají zájmů vlastního dítěte.

116. K porušení článku 8 Úmluvy z důvodu neuskutečnění výkonu práva na styk stěžovatele s jeho synem tudíž nedošlo.

III. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

117. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Újma

118. Stěžovatel požaduje náhradu morální újmy způsobené odloučením od syna, což v jeho duši zanechává „hluboké stopy“ a zasahuje jeho osobní život. Stěžovatel zdůrazňuje, že taková újma se dá obtížně vyčíslit a že se nejedná o touhu po penězích, a stanovuje ji na částku 10 000 €.

119. Vláda připouští, že délka řízení o výživném a absence styku se synem mohou stěžovateli způsobit útrapy a že požadovaná částka není nepřiměřená.

120. Soud připomíná, že jeho závěr o porušení Úmluvy je výhradně založen na nerespektování stěžovatelova práva na projednání jeho záležitosti „v přiměřené lhůtě“.

Soud na spravedlivém základě podle článku 41 Úmluvy a s přihlédnutím k tomu, že stěžovatel ve značné míře přispěl k délce předmětného řízení, přiznává stěžovateli částku 1 500 € z titulu morální újmy.

B. Náklady řízení

121. Stěžovatel požaduje částku 4 902 € z titulu náhrady nákladů řízení vynaložených v řízení před Soudem, k čemuž předložil zálohovou fakturu.

122. Vláda poznamenává, že mnohé stěžovatelovy námitky byly prohlášeny za nepřijatelné a že požadovaná částka je přemrštěná a převyšuje částky, které Soud obvykle přiznává.

123. Soud připomíná, že náklady řízení se nahrazují pouze za předpokladu, že se vztahují ke zjištěnému porušení Úmluvy {*Beyeler proti Itálii* (spravedlivé zadostiučinění) [velký senát], č. 33202/96, § 27, 28. květen 2002}, tedy v daném případě pouze k porušení článku 6 Úmluvy. Soud proto považuje za přiměřené přiznat stěžovateli částku 1 500 € jako náhradu nákladů vynaložených v řízení před ním.

C. Úroky z prodlení

124. Soud považuje za vhodné, aby byly úroky z prodlení založeny na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. *rozhoduje* pěti hlasy proti dvěma, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
2. *rozhoduje* jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 8 Úmluvy;
3. *rozhoduje* pěti hlasy proti dvěma,
 - a) že žalovaný stát má stěžovateli zaplatit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy rozsudek nabude právní moci podle článku 44 odst. 2 Úmluvy, následující částky, které se převedou na národní měnu žalovaného státu podle kursu platného ke dni zaplacení:
 - i. 1 500 € (tisíc pět set eur) jako náhradu morální újmy;
 - ii. 1 500 € (tisíc pět set eur) jako náhradu nákladů řízení;
 - iii. případnou částku daně související s výše uvedenými částkami;
 - b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení budou stanovené částky navyšovány o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
4. *zamítá* jednomyslně v ostatním návrh na přiznání spravedlivého zadostiučinění.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 18. července 2006 v souladu se článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda

V souladu s článkem 45 odst. 2 Úmluvy a článkem 74 odst. 2 Jednacího řádu Soudu je k tomuto rozsudku připojeno společné částečně nesouhlasné stanovisko soudců Jungwierta a Butkevychy.

J.-P. C. S. D.

SPOLEČNÉ ČÁSTEČNĚ NESOUHLASNÉ STANOVISKO SOUDCŮ JUNGWIERTA A BUTKEVYCHE

Domníváme se, že délka předmětného řízení je do značné míry zaviněna stěžovatelem, zejména proto, že v době od května 1996 do prosince 1998 nebyl k zastížení a dále s ohledem na to, že soustavně podával prostředky nápravy a vznášel námitky. I když v zásadě nelze stěžovatelům vytýkat, že využívají svých procesních práv, v daném případě jsme nuceni konstatovat, že se stěžovatel odvolával nejen proti rozhodnutím ve věci samé, ale že také napadl téměř všechna procesní rozhodnutí, přičemž některé z jeho prostředků nápravy nejsou dokonce ani upraveny zákonem.

Připomínáme, že toliko průtahy přičitatelné státu mohou vést k vyslovení závěru o překročení „přiměřené lhůty“. Ze spisu však vyplývá, že činnost soudů byla značně zdržována stěžovatelem, který vznášel námitky podjatosti, a spis pak musel být postupován soudům vyššího stupně, a dále neúčasti účastníků řízení na některých ústních jednáních. Konečně v červenci roku 2003 musela být věc přikázána jinému soudu kvůli změně bydliště nezletilého.

Po celkovém posouzení délky předmětného řízení a s ohledem na složitost věci, na chování stěžovatele a na četné návrhy a prostředky nápravy podané soudům proto prohlašujeme, že délka řízení nepřekračuje lhůtu, jež může být vzhledem k ojedinělým okolnostem daného případu považována za přiměřenou.

Z výše uvedených důvodů se bohužel nemůžeme ztotožnit s názorem většiny, která hlasovala pro porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.